

Aurel Zanoci, Mihail Băț, Alexandra Țârlea, Sorin-Cristian Ailincăi (eds.), *Structuri arheologice din așezările epocii fierului în spațiul tiso-nistrean: materialele colloquium-ului de vară de la Saharna: 12-15 iulie 2018 / Archeological structures from the Iron Age settlements in the Tisza-Dniester region. Proceedings of the Saharna Summer Colloquium July 12th-15th, 2018*, Biblioteca Istro-Pontica. Seria Arheologie 18, Editura MEGA, Cluj-Napoca, 2019, 176 p.

Volumul de față reunește opt studii prezentate în cadrul colocviului de vară organizat la Saharna în iulie 2018, dedicat structurilor arheologice descoperite în așezările epocii fierului în spațiul tiso-nistrean. De interes în cadrul acestei ediții au fost rezultatele cercetărilor din regiunile Nistrului Mijlociu, Dunării de Jos, Tisei Superioare etc.

Articolele sunt realizate bilingv, preponderent în română și engleză, excepție făcând două studii, unul redactat în rusă și engleză, respectiv română și franceză. Dimensiunile sunt reduse, 176 de pagini în care sunt inserate planșe și tabele.

Volumul începe cu un segment introductiv, semnat de prof. dr. habil. Ion Niculiță, care ne oferă câteva detalii despre importanța, scopul și unele rezultate ale acestui colocviu.

Pentru a ușura expunerea, vom prezenta fiecare contribuție în parte în ordinea publicării. În primul articol, *Structuri gospodărești din incinta fortificației hallstattiene timpurii Saharna Mare*, „Dealul Mânăstirii” (p. 7-28), cei doi autori, Aurel Zanoci și Mihail Băț, prezintă gropile menajere identificate în incinta fortificației, clasificându-le în funcție de forme și dimensiuni. După prezentarea fortificației și etapele în care aceasta a fost cercetată, cei doi autori ordonează tipologic structurile arheologice astfel: gropi de formă cilindrică (p. 12-14), gropi în formă de clopot (p. 15-16) și gropi de formă tronconică (p. 16-17). De asemenea, sunt analizate *Distribuția spațială* (p. 17-18), dar și *Destinația și funcționalitatea* (p. 19-22) acestor structuri.

Studiul se încheie cu un tabel cu gropile atribuite perioadei timpurii a primei epoci a fierului (p. 23-27) și cu o listă bibliografică (p. 27-28). Informațiile din text au fost completate de 9 figuri ce cuprind planul topografic, amplasarea fortificației, tipologia gropilor și o selecție de gropi fotografiate în teren.

Al doilea articol, *Household pits of the first half of the 1st millennium BC on the Chobruschi settlement in Lower Dniester region* (p. 29-44), are ca scop studiul gropilor menajere descoperite în așezarea de la Chobruschi. Autorul, Serghei Fidelsky, organizează tipologic aceste structuri astfel: rotunde în plan, de formă cilindrică, cu pereți drepți și fundul drept (p. 37); gropi cu formă conică (p. 38); iar ultimul tip este reprezentat de gropi în care un perete este vertical, iar celălalt coboară în unghi (p. 39). Pentru fiecare dintre aceste tipuri, autorul analizează numărul structurilor, diametrul, adâncimea și compoziția solului.

Articolul se încheie cu o serie de concluzii (p. 39), un tabel (p. 41-43) și cu o listă bibliografică (p. 43-44). Textul este completat prin 6 figuri ce cuprind o hartă cu așezări în zona Niprului inferior, o hartă cu amplasarea așezării de la Chobruchi, planul zonei cercetate, ilustrații cu materialul ceramic găsit în gropi și tipologia structurilor arheologice.

Al treilea articol, *Considerații preliminare privind locuințele din cadrul cetăților din epoca fierului situate între Carpați și Prut (sec. V-III î. Hr.)* (p. 45-64), începe cu un scurt istoric al cercetărilor și o prezentare a problemei ce urmează a fi abordată. Alexandru Berzovan ne prezintă și stadiul actual al cercetărilor în subcapitolul *Distribuția locuințelor în cadrul cetăților* (p. 47-49). *Tipologia locuințelor* (p. 50-60) este subcapitolul cel mai consistent, autorul analizând fiecare cetate în parte, descriind locuințele descoperite – în limita informațiilor deja publicate.

Articolul se încheie cu o serie de concluzii, *Discuții* (p. 60-63), o rubrică dedicată mulțumirilor (p. 63) și cu o listă bibliografică (p. 63-64). Informațiile din text au fost completate de 5 figuri (o hartă a cetăților menționate în lucrare, planurile a două cetăți, fotografii de șantier și planuri de locuințe) și 5 tabele (date despre locuințele din cetatea de la Cotu Copălău și Stâncești).

Al patrulea articol, *Ateliere meșteșugărești în estul Bazinului carpatic în sec. IV-III a. Chr. Arheologia producției manufacturiere* (p. 65-86), este împărțit pe 6 capitole. În *Introducere* (p. 66-69), cei doi autori, Aurel Rustoiu și Iosif Vasile Ferencz, ne prezintă modul în care sunt identificate atelierele meșteșugărești. În *Meșterii în societate. Conexiune cu elitele și mobilitatea lor* (p. 69-71) ne sunt oferite informații despre poziția socială a meșterilor în cadrul unor comunități. În următoarele două capitole, *Atelierele de olărie* (p. 71-75) și *Atelierele metalurgice* (p. 75-80), ne sunt prezentate descoperiri de ateliere de olărit, respectiv descoperiri de unelte și instrumente necesare pentru prelucrarea metalului. Este adusă în discuție și problema apariției centrelor de producție (p. 80-81) din intervalul cronologic în cauză.

Studiul se încheie cu o serie de *Concluzii* (p. 81-83) și cu o listă bibliografică (p. 84-86). Textul este completat de 11 figuri ce cuprind dispunerea locuințelor în unele

așezări, organizarea unor necropole, ateliere de olărit, un plan topografic și o hartă cu răspândirea atelierelor meșteșugărești.

În al cincilea articol, *Problema atribuirii funcționale a unor structuri arheologice din incinta fortificată de la Stolniceni, raionul Hîncești* (p. 87-104), ne sunt prezentate trei structuri: *Construcția 1/2013* (p. 88-94), *Construcția 2/2014* (p. 94-99) și *Construcția 1/2017* (p. 100-103).

Pentru fiecare dintre aceste complexe arheologice, cei doi autori, Rodica Ursu-Naniu și Andrei Corobcean, analizează materialul ceramic în funcție de mai multe criterii: criteriul tehnologiei, tipul de pastă, tipul de ardere și forma vaselor.

Studiul se încheie cu o serie de concluzii (p. 103-104) și cu o listă bibliografică (p. 104). Informațiile din text au fost completate de 10 figuri ce cuprind planul general al cetății, fotografii cu cele trei construcții și ilustrații cu materialul ceramic descoperit în interiorul acestora.

Al șaselea articol, *Structuri de locuire și gospodărești, ateliere și gropi de cult în așezarea geto-dacică (sec. II-I a. Chr.) de la Grădiștea, jud. Brăila* (p. 105-136), începe cu o *Introducere* (p. 106-107) în care ne sunt prezentate date generale despre sit. În continuare, autorul aduce în discuție *Stratigrafia* (p. 107-109) și apoi *Structuri de locuire și gospodărești, ateliere, gropi de cult, diverse* (p. 110-129). Cele din urmă sunt organizate tipologic: *Locuințe de suprafață* (p. 110-112), *Bordeie* (p. 112-117), *Vetre și cuptoare* (p. 118), *Gropi* (p. 119-128), „*Platforme*” (p. 128), și *Zonă de cult?* (p. 128-129). Studiul se încheie cu *Considerații finale* (p. 129-135) și cu o listă bibliografică (p. 135). Textul este completat de 15 figuri ce cuprind amplasarea geografică, planul general al săpăturilor, fotografii și planuri ale unor locuințe și gropi, precum și ilustrații ale descoperirilor identificate în aceste structuri arheologice.

Al șaptelea articol, *Cu privire la spațiul de locuit în cadrul culturii Poienеști-Lucașeuca* (p. 137-156), începe cu o prezentare a stadiului de cercetare, iar mai apoi este divizat în două mari categorii: *Locuințe de suprafață* (p. 140-147) și *Locuințe adâncite în sol* (p. 147-154). Pentru fiecare dintre aceste categorii, cei doi autori, Vasile Iarmulschi și Octavian Munteanu, analizează forma locuinței, dimensiunile, modul de încălzire, podeaua și modul de construcție. În cazul locuințelor adâncite, se discută și problema accesului în locuință.

Studiul se încheie cu o serie de concluzii (p. 154) și cu o listă bibliografică (p. 155-156). Informațiile din text sunt completate de 11 figuri ce cuprind o hartă cu răspândirea așezărilor și ilustrații cu locuințe de suprafață și adâncite în sol.

În ultimul studiu, *Despre o locuință dacică mai neobișnuită de la Șimleul Silvaniei, Sălaj-România* (p. 157-176), Horea Pop începe prin a descrie *Contextul descoperirii* (p. 159) și apoi ne prezintă amplasarea geografică în *Cadrul fizico-geografic* (p. 159-160).

Înainte de a descrie descoperirile arheologice, ne sunt prezentate *Istoricul cercetărilor* (p. 160-161) și *Stratigrafia sectorului* (p. 161).

În segmentul *Complexe arheologice descoperite* (p. 161-167) sunt descrise toate cele 13 complexe arheologice identificate: gropi menajere, locuințe, vetre de foc, cuptoare menajere, pereți arși de locuință și depunere de vas. Alte două segmente sunt rezervate pentru *Materiale arheologice descoperite* (p. 167-168) și *Materiale osteologice descoperite* (p. 169-172). Nu în ultimul rând, sunt prezentate *Elemente de cronologie relativă și absolută* (p. 172-174).

Studiul se încheie cu o serie de *Concluzii* (p. 174-175) și cu o listă bibliografică (p. 175-176). Textul este completat de 7 figuri (amplasarea geografică a orașului și a locului de descoperire, vedere de ansamblu a zonei cercetate, planul cercetării, fotografii cu detalii de complexe și ilustrații cu figuri din lut descoperite) și 2 tabele (distribuția resturilor de mamifere și cunatificarea acestora).

Colocviul și, implicit, volumul de față, își îndeplinește scopul, aducând laolaltă o serie de studii care contribuie la înțelegerea funcționării structurilor arheologice din spațiul de locuit. Mai mult, introducerea în circuitul științific a unor noi descoperiri accentuează importanța volumului în cauză. Concluzionând, această colecție de studii reprezintă un punct de plecare pentru înțelegerea și studiul structurilor arheologice din epoca fierului în spațiul tiso-nistrean, atât pentru cei în curs de inițiere, cât și pentru specialiști.

Răzvan CERNAMORIȚI

Institutul de Cercetări Eco-Muzeale "Gavrilă Simion", Tulcea